

Костянтин Буркут
канд. філол. наук,
учений секретар
Відділення літератури, мови
та мистецтвознавства
НАН України,
м. Київ

МІСТЕЧКО НАД РОССЮ. ОДНОДЕННА ПОДОРОЖ ДО БОГУСЛАВА

Переважна більшість архітектурних принад містечка Богуслава розташована на центральній вулиці, яка названа на честь *Тараса Шевченка*. Головною тут є старовинна (1726 року!) кам'яниця. Не так уже й багато цивільних споруд цього часу збереглося в провінційних містах Київщині. Цей же будинок пережив страшний пожежу 1846-го року. Потім у ньому розміщувалася єврейська школа; під час Другої світової були гестапо з катівнею; після війни тут функціонував музей комсомольської слави. Зараз у кам'яниці розташований музей народних промислів.

Коротко з історією будівлі знайомить нещодавно встановлений інформаційний стенд. У цьому сенсі навіть непідготовленому туристу в Богуславі дуже зручно: поруч із головними пам'ятками стоять інформаційні щити, є вказівники із зазначенням відстані, яку необхідно здолати, щоб побачити ту чи ту міську цікавинку. А ще є стенди, присвячені видатним людям, чий імена пов'язані з Богуславом. Наприклад, завдяки одному з них я довідався, що місцевим уродженцем був керівник іконописної майстерні Києво-Печерської лаври, талановитий живописець *Алімтії Галик*.

Це щодо позитивних вражень. Неприємно ж вражає встановлений нещодавно золотий купол замість автентичного зеленого на Троїцькій церкві – пам'ятці архітектури національного значення, до речі. Храм знаходиться на вулиці, названій на честь *Пилипа Орлика*, що йде паралельно центральній магістралі міста, без нього неможливо уявити богуславську панораму. Із заміною куполавийшла й іла історія. У червні 2019-го у купол (тоді ще зелений) влучила блискавка і він вигорів вщент. Уже в листопаді було встановлено золотий купол, стало «по-багатому», як то кажуть. Прикро, що пам'ятки спотворюються. Аналогічна заміна спіткала і куполи барокового Спасо-Преображенського собору в Прилуках, втім то вже інша історія. Повернімося на південно-східну Київщину, в Богуслав.

Переходимо Рось і опиняємося перед пам'ятником легендарній *Марусі Богуславці*. Народна дума оповідає про те, як будучи бранкою, дівчина звільнила з турецького полону 700 козаків. Це, мабуть, найбільш відомий пам'ятник містечка, одна з його візитівок. За ним вздовж Росі простягається територія парку «Богуславль», його окрасою є геологічна пам'ятка природи «Відшарування богуславських гранітів».

Миколаївський монастир

Тутешні пейзажі зачаровують! Це чи не найулюбленіша відпочинкова локація богуславців.

Звідси, перейшовши Рось, можна дістатися до Свято-Миколаївського монастиря. Святиня має багату історію. Впродовж свого існування монастир зазнавав руйнацій і перейменувань. За радянських часів на його території розміщувався дитячий будинок, а згодом – гуртожиток педагогічного училища, приміщення якого лише на початку 1990-х знову стали власністю обителі. Слід сказати, що при монастирі було богуславське повітове духовне училище, яке в 1853-у році закінчив майбутній класик української літератури **І.С. Нечуй-Левицький**.

Після огляду панорами міста з монастирського пагорба можна повернутися в центр, щоби відвідати музей **Марка Вовчка**. На жаль, про його місцезнаходження знають не всі пересічні мешканці, тому, коли питаєте дорогу, уточнюйте, що поруч із ним розташований популярний супермаркет «АТБ». Якщо стояти до магазину обличчям, музей буде ліворуч.

Музей розміщується в будинку, в якому письменниця жила неповний рік (від 10 серпня 1885-го до кінця червня 1886-го). Частина будинку – у приватній власності: коли у середині 1980-х створювався музей, її господарка відмовилася переселятися. Таке сусідство в Україні подекуди трапляється (наприклад, будинок у Самборі, де народився **Лесь Курбас**, також розділено між музеєм видатного режисера і приватним помешканням).

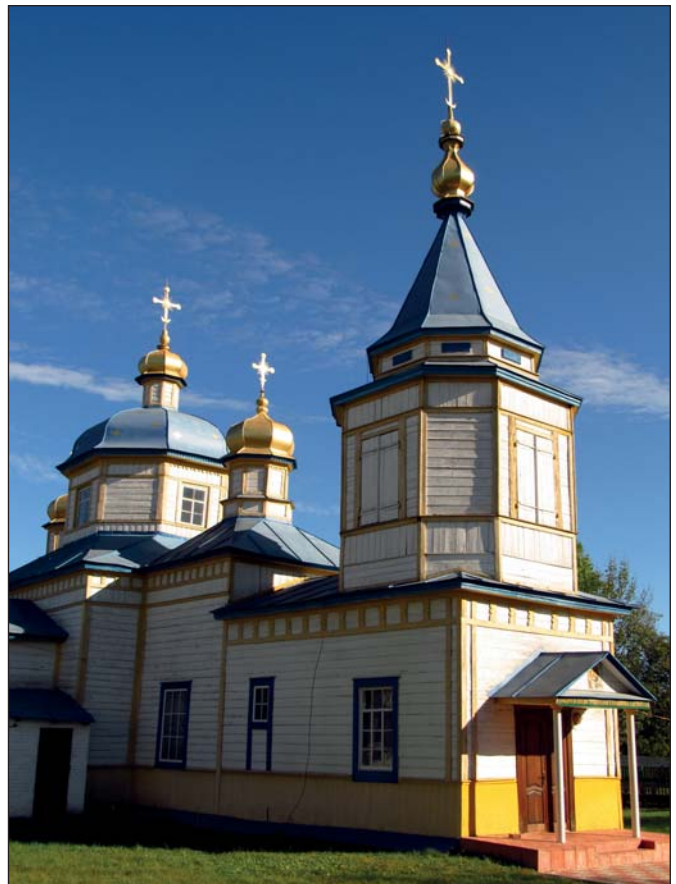
Час, проведений письменницею в Богуславі, аж ніяк не можна назвати щасливим для неї. У в'язниці на Катеринославщині за революційну діяльність перебуває її син; у самої авторки «Марусі» і «Горпини» підозрюють онкозахворювання. Депресія буквально душить письменницю, яка через неї цілими днями може не виходити з хати... Пізніше Марія Олександрівна з родиною перебереться до села Хохітви, що неподалік Богуслава. Тут навіть зберігся

будинок, у якому жила письменниця. Втім «зберігся» – не точне слово: залишився його каркас з обтягнутими поліетиленом і забитими дошками вікнами та дверима. Стоїть собі та поволі руйнується... Сумна картина...

Альтернативою подорожі з Богуслава до Хохітви може бути міні-мандрівка до Розкопанців. До цього села всього лишень 3 км, його окрасою є дерев'яна церква Івана Богослова. Донедавна вважалося, що вона була зведена у XIX столітті, лише новітнє дослідження **Івана Бикова** доводить, що храм побудували у 1726 році. Раніше він стояв у Богуславі на місці нинішнього пам'ятника Марусі Богуславці і називався «Покровським». Громада села Розкопанці викупила церкву, що постійно підтоплюлася водами Росії, і перевезла до села. Тут храм розширили, добудувавши зокрема дзвіницю, і переосвятили. Це було, за різними даними, наприкінці 1870-х – на початку 1880-х років.

Відомо також, що після Другої світової війни приміщення церкви Івана Богослова зробили будинком культури, а згодом – зерносховищем. Нині в цьому ошатному храмі знову проводяться богослужіння. Огляньте одну з найдавніших дерев'яних церков Київщини – не пошкодуйте! За легендою, у цьому храмі служив батько Марусі Богуславки, а ще (це вже історичний факт!) був охрещений **Іван Сошенко** – той самий художник, який зіграв визначну роль у житті Кобзаря, познайомивши його з представниками петербурзького бомонду. До речі, в Богуславі є й музей Сошенка, його експозиція розмістилася у батьківській хаті митця.

Багато цікавого у містечку над Россю, приїздіть і переконайтеся в цьому самі! ■

Церква апостола Іоанна Богослова в селі Розкопанці, Київська обл.